

Літвінчук Б.С., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Ланцедова Ю.О., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПРОТИДІЇ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ІНСЦЕНУВАННЯМ ДТП

Розслідування злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту є одним із найбільш складних, що пояснюється тим, що початковим безпосереднім об'єктом пізнання виступають не вчинки певних суб'єктів, а дорожньо-транспортна пригода. Саме через встановлення обставин ДТП та їх аналіз визначаються її причини і особи, які порушили певні правила дорожнього руху чи експлуатації транспорту. Правопорушення, пов'язані з інсценуванням дорожньо-транспортної події, характеризуються латентністю, невизначеністю ознак, які свідчать про інсценування ДТП, що спонукає до систематизації слідчих ситуацій, які виникають в залежності від виду правопорушення, та впливають на хід розслідування. Протидія злочинам, пов'язаним з інсценуванням ДТП, за участю можновладців, ускладнюється використанням означеними особами свого службового положення, а також наявних корумпованих взаємозв'язків у правоохоронних органах, органах законодавчої та виконавчої влади [1, с. 129].

Інсценування незаконного заволодіння ТЗ може мотивуватися отриманням страхової виплати. Інколи висувають версії про інсценування ДТП і використання транспорту для вбивства. Причинами інсценування може бути також «оновлення» ТЗ, наприклад у випадку суттєвого пошкодження при ДТП. Огляд місця дорожньо-транспортної події виступає вузловою слідчою (розшуковою) дією, а також має суттєве значення для виявлення ознак інсценування дорожньо-транспортної події під час вчинення окремої категорії правопорушень. При цьому об'єктами огляду під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних

з інсценуванням дорожньо-транспортної події, можуть бути: місце дорожньо-транспортної події, транспортні засоби, трупи, речі, документи, мікрооб'єкти [2, с. 67].

Підготовчий етап здебільшого полягає у створенні відповідних умов для якісного огляду, визначення кола учасників, їх інструктажу, розподілу обов'язків, можливості застосування науково обґрунтованих методів та спеціальних знань (шляхом залучення спеціаліста-автотехніка, спеціаліста-криміналіста та фахівців з інших галузей). Робочий етап огляду місця події носить дослідницький характер та залежить від наявної слідчої ситуації та інших умов огляду дорожньо-транспортної події. Заключний етап огляду місця події полягає у складанні протоколу огляду місця дорожньо-транспортної події, складанні плану-схеми розташування учасників дорожньо-транспортної події, слідів, частин транспортних засобів, потерпілих, підозрюваних, мікрооб'єктів, виявлених та вилучених на місці події [3, с. 261].

У ході проведення огляду місця дорожньо-транспортної події можуть бути застосовані наступні тактичні прийоми, які крім загальноприйнятих під час огляду місця події, сприятимуть виявленню ознак інсценування: використання в процесі огляду результатів опитування потерпілого, підозрюваних, свідків, обізнаних про подію; участь потерпілого, підозрюваних, свідків та інших осіб, обізнаних про дорожньо-транспортну подію в процесі огляду з постійним спостереженням за їх поведінкою та психологічним станом; здійснення огляду з обов'язковою участю спеціаліста автотехніка, а за наявності трупа – судового медика; огляд повинен здійснюватися не лише в межах наявних слідів дорожньо-транспортної події, але і обов'язково – за її межами (за межами дорожнього полотна); перевірка цілісності замкового механізму транспортних засобів учасників дорожньо-транспортної події (з метою виявлення ознак зламу); виявлення об'єктів, цілісність яких можливо було порушено внаслідок дорожньо-транспортної події; перевірка отриманої інформації з використанням можливостей оперативних працівників (за окремим дорученням); фіксація результатів огляду за допомогою відеозапису та фото.

Тактична операція реконструкції механізму дорожньо-транспортної події з розпізнаванням її інсценування дозволяє слідчим, працівникам оперативних підрозділів та експертам реконструювати механізм дорожньо-транспортної події в цілому, або його окремих елементів шляхом застосування методу моделювання та реконструювання залежно від кількості та якості отриманої в ході розслідування інформації. Загальне розуміння реконструкції як процесу корінного переустрою, перебудови чого-небудь за новими принципами або поновлення втраченого об'єкта за його описом, трансформується та пристосовується до вирішення пошуково-інформаційних завдань, пов'язаних з поновленням наглядного образу окремих об'єктів, предметів або явищ. При цьому слід підкреслити, що в основі реконструкції повинні бути фактичні дані, отримані в процесі розслідування, дані про сутність предметів, явищ, їх матеріальних ознак, які стають вихідними даними для реконструкції [4, с. 240].

Складовими реконструкції механізму дорожньо-транспортної події є апробовані методики встановлення швидкості та напрямку руху транспортного засобу за характером розсіювання осколків скла, характеру дослідження розсіювання осколків скла при зіткненні транспортного засобу з перешкодою; встановлення швидкості та напрямку руху транспортного засобу за характером розсіювання осколків скла; встановлення швидкості та напрямку руху транспортного засобу за слідами випадіння вантажу.

Задля приховування наслідків вчинення економічних злочинів, злочинці можуть застосовувати інсценування дорожньо-транспортної події внаслідок чого може бути займання транспортного засобу. З метою встановлення причин, умов, часу виникнення та шляхів розповсюдження пожежі, обставин, які сприяли цьому, визначення відповідності технічного стану транспортного засобу та можливості самозаймання, а також оцінювання завданої матеріальної шкоди, можливо проведення пожежно-технічної експертизи. Саме цей вид експертизи дає можливість встановити можливість виникнення пожежі за участю третіх осіб, з використанням допоміжних паливномастильних матеріалів, визначення епіцентру

та механізму займання, а також предмети та обсяг документів, які було знищено тощо [5, с. 98].

Отже, у результаті застосування відповідних тактичних прийомів під час проведення огляду місця дорожньо-транспортної події можливо виявити ознаки інсценування дорожньо-транспортної події, а саме: демонстративність наявних ознак дорожньо-транспортної події («акуратність» за класичною схемою дорожньо-транспортної події); наявність на місці дорожньо-транспортної події ознак інших злочинів або слідів, яких не повинно бути взагалі; невідповідність слідів, виявлених на місці дорожньо-транспортної події, механізму цієї події; наявність негативних обставин залежно від виду правопорушення, пов'язаного з інсценуванням дорожньо-транспортної події.

Література

1. Осадчий Ю.І. Інсценування дорожньо-транспортної події як складова частина способу й обстановки вчинення окремої категорії злочинів. *NATIONAL LAW JOURNAL: THEORY AND PRACTICE: L.L.C. Scientific and practical Publication in law*. 2018. Nr. 3-1 (31) 2018. С. 128-131.
2. Саковський А. А. Криміналістична засади розслідування інсценувань злочинів: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ НАВСУ, 2013. 202 с
3. Осадчий Ю.І. Тактика огляду місця інсценування дорожньо-транспортної події. *Науковий вісник публічного та приватного права*. № 2, 2016. С. 259-263.
4. Шевчук В. М. Технологія тактичної операції як різновид криміналістичних технологій. *Вісник Національної академії правових наук України*, 2013. № 4. С. 235-242.
5. Шехавцов Р. М. Форми та способи протидії розслідуванню злочинів і засоби їх подолання: дис.канд.юрид. наук: 12. 00. 09. Луганськ, 2003. 246 с.